

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@bua.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

All Fours

Van den Berge, L., & Van Reybrouck, T. (2025). Staptochten met lotgenoten. *Systeemtherapie*, 37(1), 22-37.

Van den Broeck, C. (2025). *Plakboel* [Affiche van de Poëzieweek 2025 (30/01 tot en met 05/02)]. PoëzieCentrum.

Yalom, Y. (2012). *Tegen de zon inkijken – Doodsangsten en hoe die te overwinnen*. Balans.

<https://doi.org/10.5553/ST/092436312025037002011>

Wolf

Lara Taveirne (2024). *Prometheus*. 232 pp., € 22,99
ISBN 9789044654219

Priscilla de Vreugd

Lara Taveirne schreef eerder vier romans, waaronder *De kinderen van Calais* (Taveirne, 2014), waarmee ze de Debuutprijs van de stad Antwerpen won en genomineerd werd voor de Bronzen Boekenuil. Met *Wolf* is zij genomineerd voor de Longlist Libris Literatuur Prijs.

‘Hoe meer ik schrijf, hoe meer de echte ik ophoudt te bestaan en hoe meer ik als een personage tevoorschijn kom op de blaadjes van dit schrift. Met elk woord groeit de papieren versie van mezelf. Terwijl de echte ik meer en meer in de schaduw verdwijnt’ (p. 94).

Je zou kunnen zeggen dat dit boek geschreven is door meerdere auteurs. Het citaat komt uit het dagboek van Wolf, dat aangetroffen werd bij zijn vermiste lichaam. De auteur neemt je op gevoelige wijze mee in de beleving van de naaste familie van de vermiste jongvolwassene. Een nakomeling in een gezin van vijf. Waar eerst iedereen moest wennen aan nog een broertje, was het verdriet groot toen hij achttien jaar later de deur achter zijn studentenkamer dichttrok, om niets meer van zich te laten horen. Niet alleen weet zij de vele emoties van haar en hun gezin doel-

treffend te beschrijven, de wijze waarop ze dit doet, treft je recht in je ziel.

‘Je had twee grote dromen. Schrijver worden en een leven leiden dat groter was dan het leven zelf’ (p. 96). Wolf neemt je mee in zijn belevingswereld, terwijl hij zijn dagboek bijhoudt op weg naar zijn eindbestemming. Een reis waardoor je als lezer steeds geboeid en gefascineerd blijft en je getriggerd wordt na te denken over de belevingswereld van de mens en de realiteit. Een goed verhaal wordt verteld door een meeslepende verteller. In dit verhaal wisselt het vertelperspectief, waardoor je als lezer via meerdere personages meegenomen wordt in verschillende perspectieven.

De rollen van de gezinsleden worden vertaald naar de beleving van rouw en verdriet. De oudste zus neemt een rol in naast moeder, terwijl de op een na jongste, de vierde in de rij, lange tijd aftast en zich afvraagt wat haar positie is. En wat te doen met het dagboek dat is nagelaten? Wiens verhaal is het? Wie is in de positie om het verhaal te delen? Hoe zwaar mag jouw verdriet zijn in een groot gezin, waar iedereen op zijn en haar eigen manier rouwt?

Het geeft een inkijkje in hoe complex en individueel rouwen is. Tegelijk is dat ook het mooie van rouw. Ieder heeft een eigen proces, eigen verdriet, en daarin is geen competitie. Enkel de verbinding en het gemis van hem of haar die zo geliefd was. Het is een gedeeld verlies, maar vaak een eenzaam proces. Het is een persoonlijke beleving.

Wolf

Duidelijk is dat het schrijven in de familie zit; zo heeft ook vader delen uit het dagboek gebruikt voor zijn verhaal en eigen verwerking. Ook hij deelde het dagboek met alle kinderen, maar het lijkt erop dat hij hierin delen heeft weggelaten. 'Een ouder wil zijn kind in bescherming nemen, daar brengt de dood geen verandering in' (p. 94). En dat is waar: loyaliteit blijft bestaan, ook wanneer een gezinslid overlijdt. Elk gezinslid behoudt zijn plek in het gezin, ook de overledene. Het vierde kind zal niet opnieuw de jongste zijn in de kinderrij. Dat is en blijft Wolf.

Het boek geeft een inkijkje in de gezinsdynamiek; bijvoorbeeld over een overleden tante met een rebelse persoonlijkheid. En dat creativiteit een kenmerk is voor het gezin, blijkt uit de verhalen over de hoge goochelhoed van opa. Een goochelhoed waar de jonge Wolf altijd door gefascineerd was en die als een trofee in het ouderlijk huis aanwezig was. Gezinsleden die niet meer in het hier-en-nu leven, leven voort in de gezinsleden, in verhalen en herinneringen.

Een familie die een voorkeur lijkt te geven aan het verwerken van gevoelens via het geschreven woord, dromen en fantaseren. Het gevoel wordt toevertrouwd aan het papier.

Schrijven is een uitingsvorm voor veel mensen. Niet voor niets wordt ook in de therapiekamer het narratief veelvuldig benut voor het verwerken van traumatische ervaringen. Het is een uitstekende manier om gedachten te ordenen, te duiden en tot een helpend narratief te komen. Dit verhaal is daar een mooi voorbeeld van.

Zelf ben ik de vierde van vijf kinderen en ook ik kom uit een creatief gezin met veel verhalenvertellers. En nu heb ik zelf ook een gezin met vijf kinderen. Het werken met verhalen, narratieven, is voor mij

een fijn middel in mijn werk met gezinnen en kinderen, jongeren. Het narratief vertelt veel over de persoonlijke beleving, de intersubjectiviteit, en het vergroot het vermogen je in een ander te verplaatsen door hier oprecht nieuwsgierig naar te zijn. Het verhaal van Wolf spreekt me dan ook enorm aan, mede omdat het de persoonlijke beleving weergeeft van de verschillende personages.

Het is zonde om te veel uit de doeken te doen omdat het verhaal je als lezer van begin tot eind meevoert in een aaneenschakeling van gedachten, belevingen en perspectieven, waarbij het mooi is als er ruimte blijft bestaan voor de eigen beleving als lezer.

Het boek is laagdrempelig, meeslepend, inlevend en gelaagd geschreven. Op het omslag wordt het boek terecht beschreven als 'een onversneden ode aan de literatuur en de onweerstaanbare aantrekkingskracht van fictie'.

Tot slot schrijft Taveirne: '[...] je hebt jezelf zo hard uitgewist dat de gum een gat in het blad heeft achtergelaten' (p. 116). Dat gat lijkt na het lezen toch opgevuld. Wolf is niet letterlijk tot leven geschreven, maar Wolf is wel levendig beschreven. Het boek is daarom een absolute aanrader; je leest het in één adem uit. De woorden lijken een ritme te hebben en je kunt er bijna een melodie bij voelen.

Priscilla de Vreugd-van Soest is systeemtherapeut en medeoprichter en eigenaar van Bij Elkaar.

E-mail: priscilla@bijelkaar.nu

Referentie

Taveirne, L. (2014). *De kinderen van Calais*. Mantau.

<https://doi.org/10.5553/ST/092436312025037002012>